

Kontigo

Det operativa programmet för territoriellt samarbete gällande Sverige-Norge 2014- 2020

Miljökonsekvensbeskrivning
VERSION 2

Malmö 2013-12-09

Innehåll

Innehåll	2
Förord	4
Sammanfattning	5
1 Bakgrund.....	7
1.1 Programmet och krav på MKB.....	7
1.2 Regionalpolitisk kontext	7
1.3 MKB – Syfte och innehåll	8
1.4 Genomförande av MKB	8
2 Programförslaget.....	10
2.1 Programgeografi	10
2.2 Tematiska mål, investeringsprioriteringar och specifika mål	10
2.3 Samband med andra planer och program	12
3 Miljöstatus.....	14
3.1 Värdefulla områden	14
3.2 Klimat och energi.....	14
3.2.1 Förnybar energi.....	14
3.2.2 Klimat.....	15
3.2.3 Transporter	15
3.2.4 Energieffektivisering	15
4 Miljömål och miljöhänsyn	16
4.1 Internationella miljömål – EU:s arbete för hållbar utveckling	16
4.2 Sveriges miljömål	17
4.3 Norges miljömål	18
4.4 Miljöhänsyn i utarbetande av programmet	18
5 Avgränsning.....	20
5.1 Generella kriterier för avgränsning	20
5.2 Avgränsning för detta program	21
5.2.1 Det aktuella programförslagets prioriteringar	22
5.2.2 Inriktningsalternativ där tre av de tematiska målen som syftar till tillväxt prioriterats.....	24
Tre av de tematiska målen syftar mycket förenklat till tillväxt:.....	24
5.2.3 Inriktningsalternativ där fyra av de tematiska målen som syftar direkt till att främja hållbar utveckling prioriterats	28
5.2.4 Samråd om avgränsningen	31
5.3 Hur bedömningen gjorts	31

6	Betydande påverkan, skadeförebyggande och uppföljning.....	32
6.1	Beskrivning och analys av betydande miljöpåverkan	32
6.1.1	Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	33
6.1.2	Att öka små- och medelstora företags konkurrenskraft.....	36
6.1.3	Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser	39
6.1.4	Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastrukturer	41
6.1.5	Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet	43
6.2	Sammanfattande bedömning	45
6.3	Skadeförebyggande	45
6.4	Nollalternativet.....	46
6.5	Verkan på miljön i ett område utanför Sverige och Norge	48
6.6	Åtgärder för övervakning	48
7	Integration och motiv.....	49
	Bilaga 1 Yttrande Naturvårdsverket på MKB avseende det operativa programmet för territoriellt samarbete gällande Botnia-Atlantica 2014-2020.....	50

Förord

Inom ramen för den europeiska sammanhållningspolitikens mål Territoriellt samarbete pågår arbetet med förberedelser av det gränsregionala programmet Sverige-Norge 2014-2020. Samverkansorganen i Värmlands, Dalarnas och Jämtlands län samt Västra Götalands läns landsting har tillsammans med fylkeskommunerna i Nord- och Sør-Trøndelags, Hedmarks, Østfolds, och Akershus fylke deltagit i programskrivningsarbetet.

I enlighet med rådets och Europaparlamentets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om miljöhänsyn i vissa planer och program (även kallat SEA-direktivet) ska samtliga program miljöbedömas. Utöver att genomförande av miljöbedömning är efterfrågat i lag så är det en central del i främjandet av hållbar utveckling att relevanta miljöaspekter integreras i programmen.

Kontigo AB har fått i uppdrag av Tillväxtverket att inom ramen för en förhandsutvärdering av det gränsregionala programmet Sverige-Norge 2014-2020 utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning av programmet. Kontaktperson på Region Värmland och ansvarig för framtagandet av det nya programmet är Annette Eriksson. Kontaktperson på Tillväxtverket är Birgitta Jarlås. För förhandsutvärderingen i sin helhet inklusive föreliggande MKB ansvarar Kontigo.

Malmö 9 december 2013

Klara Spangenberg

Affärsområdeschef Miljömässig hållbarhet, Kontigo AB

Sammanfattning

Inom ramen för den europeiska sammanhållningspolitikens mål Territoriellt samarbete pågår arbetet med förberedelser av det gränsregionala programmet Sverige-Norge 2014-2020.

Samverkansorganen i Värmlands, Dalarnas och Jämtlands län samt Västra Götalands läns landsting har tillsammans med fylkeskommunerna i Nord- och Sør-Trøndelags, Hedmarks, Østfolds, och Akershus fylke deltagit i programskrivningsarbetet.

I enlighet med rådets och Europaparlamentets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om miljöhänsyn i vissa planer och program (även kallat SEA-direktivet) ska samtliga program miljöbedömas.

Kontigo AB har fått i uppdrag av Tillväxtverket att inom ramen för en förhandsutvärdering av det gränsregionala programmet Sverige-Norge 2014-2020 utarbeta en miljökonsekvensbeskrivning av programmet. Denna MKB presenteras i föreliggande rapport.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

De gränsregionala programmens karaktär innebär en stor osäkerhet sett till miljöpåverkan eftersom det konkreta utfallet av programmet till stor del att formas med utgångspunkt i vilka satsningar, projekt o.s.v. som på olika sätt får stöd genom programmet. Givet detta är det olämpligt att göra för många och för stora antaganden eftersom slutsatserna då riskerar att bli oanvändbara. MKB:n handlar istället om att identifiera om programmen innebär risker för betydande negativ påverkan eller möjligheter till betydande positiv påverkan.

Inom ramen för uppdraget har bedömningen av miljöpåverkan gjorts för samtliga inom programmet prioriterade tematiska mål:

1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation
2. Att öka små- och medelstora företags konkurrenskraft
3. Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser
4. Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastukturer
5. Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet

Denna MKB bygger på kvalitativa resonemang med utgångspunkt i programutkastet, dokumentstudier av centrala dokument samt de intervjuer som genomförts med relevanta miljöaktörer.

De tematiska målen med tillhörande investeringsprioriteringar och förslag på aktiviteter som beskrivits ovan kan medföra både positiv och negativ påverkan på miljön. Det går dock inte att dra slutsatsen att Sverige – Norge programmet i sin helhet innebär vare sig betydande positiv – eller betydande negativ påverkan på miljön.

Enskilda insatser och projekt kan emellertid ha negativ påverkan på miljön och det är därför avgörande att styrningen av programmet, både vad gäller insatser och projekt liksom av en bredare integrering av miljöhänsyn, utvecklas och fullföljs i genomförandet. Detta är också viktigt för projekt som har en potentiellt positiv påverkan på miljön, då effekterna av sådana insatser bör förstärkas.

1 Bakgrund

1.1 Programmet och krav på MKB

Det svenska Näringsdepartementet har i dialog med det norska Kommunal- og regionaldepartementet erbjudit Samverkansorganen i Värmlands, Dalarnas och Jämtlands län och Västra Götalands läns landsting samt fylkeskommunerna i Nord- och Sør-Trøndelags, Hedmarks, Østfolds och Akershus att ta fram ett förslag till operativt program för territoriellt samarbete gällande Sverige-Norge 2014-2020 (härefter benämnt "Sverige-Norgeprogrammet" eller "programmet"). Arbetet med framtagande av programmet påbörjades under hösten 2012. Region Värmland fick i uppdrag att vara ansvarig för framtagandet. Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltande myndighet.

I enlighet med rådets och Europaparlamentets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om miljöhänsyn i vissa planer och program (även kallat SEA-direktivet) ska samtliga program miljöbedömas. Miljöbedömning är den process som innehåller särskilt föreskrivna moment som ska genomföras vid upprättande eller ändring av vissa planer eller program. Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är den skriftliga redogörelse där bl.a. den betydande miljöpåverkan som programmet bedöms medföra beskrivs. Utöver att genomförande av miljöbedömning är efterfrågat i lag så är det en central del i främjandet av hållbar utveckling att relevanta miljöaspekter integreras i program.

Kontigo AB har fått i uppdrag av Tillväxtverket att inom ramen för en förhandsutvärdering av Sverige- Norge programmet utarbeta en MKB. Miljöbedömningen som den är presenterad i MKB version 1, som också låg till grund för samrådet är genomförd med utgångspunkt i det programutkast som presenterades i juli 2013.¹ I version 2 av MKB har även det programutkast som presenterades den 5 november 2013 beaktats.

1.2 Regionalpolitisk kontext

Den europeiska sammanhållningspolitiken har tre mål: konvergens, regional konkurrenskraft och sysselsättning samt territoriellt samarbete. Cirka tre procent av sammanhållningspolitikens resurser är avsatta för målet Territoriellt samarbete, vilket gör målet till det resursmässigt minst omfattande av de tre målen.

Inom ramen för målet Territoriellt samarbete genomförs tre typer av program, gränsregionala program som omfattar till varandra angränsande regioner på vardera sidan om en nationsgräns, transnationella program som kan omfatta större sammanhängande områden och interregionala program som fokuserar samverkan och erfarenhetsutbyte.

Sverige-Norgeprogrammet tillhör kategorin gränsregionala program. Programmet syftar till att underlätta och öka det gränsregionala samarbetet.

---

¹ Programutkast Interreg Sverige-Norge, Ett gränsregionalt samarbetsprogram – för en ekonomiskt

1.3 MKB – Syfte och innehåll

SEA-direktivet syftar till att sörja för en hög nivå på skyddet av miljön och bidra till att integrera miljöaspekter i utarbetandet och antagandet av planer och program för att främja en hållbar utveckling. SEA-direktivet är också implementerat i nationell lagstiftning i programområdet.

I svensk lagstiftning finns den huvudsakliga regleringen av miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap. miljöbalken.² Där framgår bl.a. i 11 § syftet med en miljöbedömning:

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Där framgår vidare i 12 § att miljökonsekvensbeskrivningen skall innehålla:

1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
2. en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs,
3. en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
4. en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön,
5. en beskrivning av hur relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas i planen eller programmet,
6. en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter,
7. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan,
8. en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
9. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och
10. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-9.³

1.4 Genomförande av MKB

Processen för en miljöbedömning omfattar följande moment:

- Behovsbedömningen (screening) där den programansvariga myndigheten analyserar de formella kriterier som utlöser krav på miljöbedömning.

---

² SEA-direktivet genomförs med bestämmelser framför allt i 6 kap. miljöbalken och PBL. Bestämmelserna i PBL avser miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar av översiktsplaner och vissa detaljplaner

³ Kravet uppfylls här genom föreliggande rapport.

- Avgränsningen (scoping); En miljöbedömning innefattar ett utredningsförfarande för att avgränsa alternativ eller konsekvenser som utredningen skall omfatta. I detta fall genomfördes intervjuer med ett urval regionala aktörer.
- Bedömning (assessment) – utredning och analys – av programmets betydande miljöpåverkan, av rimliga alternativ samt av behövliga åtgärder för att förstärka positiva verkningar och minimera negativa verkningar.
- Granskning (review) av myndigheter och allmänheten av förslag till program och MKB. I detta fall genomförs ett samråd som kan leda till revidering och komplettering av denna MKB.
- Beslut om programmet, då MKB och synpunkter från samråd beaktas.
- Offentliggörande av motiv till den valda utformningen av programmet, med en beskrivning av hur integreringen av miljöhänsyn har gått till samt hur synpunkter från samråd och MKB har beaktats.
- Uppföljning (monitoring) av hur programmet genomförs, med fokus på väsentliga positiva och negativa verkningar för hälsa, miljö och resurshushållning.

2 Programförslaget

En MKB ska redovisa en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program. I detta syfte presenteras därför programgeografin, en översikt över Sverige-Norgeprogrammets tematiska mål, investeringsprioriteringar och specifika mål. Vidare framläggs programmets samband med andra planer och program.

2.1 Programgeografi

Programgeografin är indelad i tre delområden:

- Nordens Gröna Bälte består av Jämtlands län i Sverige samt Nord- och Sør-Trøndelags fylkeskommuner i Norge.
- Inre Skandinavien⁴ består av Värmlands och Dalarnas län i Sverige. I Norge ingår Hedmarks, Østfolds och Akershus fylke.
- Gränslöst Samarbete⁵ består av Västra Götalands län i Sverige samt Østfolds och Akershus fylke i Norge.

Opplands fylke och Västernorrlands län har i tidigare program varit så kallade 20 % områden men vill ingå i den ordinarie programgeografin. I programutkastet framgår att inget beslut fattats om dessa regioners medverkan.

2.2 Tematiska mål, investeringsprioriteringar och specifika mål

Innehållet i Sverige-Norgeprogrammet 2014-2020 är följande:

Tabell 1 Programöversikt Sverige-Norgeprogrammet 2014-2020⁶

Tematiskt mål	Investeringsprioritering (IP)	Specifika mål i linje med IP

⁴ Inre skandinavien: I Østfolds fylke ingår kommunerna Askim, Skiptvet, Eidsberg, Trøgstad, Marker, Rømskog, Aremark, Hobøl och Spydeberg. I Akershus fylke ingår kommunerna Hurdal, Nannestad, Gjerdrum, Eidsvoll, Ullensaker, Nes, Skedsmo, Lørenskog, Nittedal, Raelingen, Fet, Sørums og Aurskog-Høland.

⁵ Gränslöst samarbete: I Västra Götalands län ingår kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs, Munkedal, Lysekil, Uddevalla, Orust, Trollhättan, Vänersborg, Färgelanda, Mellerud, Åmål, Bengtsfors och Dals-Ed. I Østfolds fylke ingår kommunerna Halden, Moss, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Råde, Rygge, Våler och Rakkestad. I Akershus fylke ingår kommunerna Vestby, Ski, Ås, Frogn, Nesodden, Oppegård och Enebakk.

⁶ Källa: Programversion presenterad 5 nov.

<p>1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation</p>	<p>Främja företagsinvesteringar inom innovation och forskning och utveckling av förbindelser och synergier mellan företag, FoU-centrum och högre utbildning, särskilt produkt- och tjänsteutveckling, tekniköverföring, social innovation, ekoinnovation, offentliga tillämpningar, efterfrågestimulans, nätverk, kluster och öppen innovation genom smart specialisering och stödjande teknisk och tillämpad forskning, pilotverksamhet, tidiga produktvalideringsåtgärder och kapacitet för avancerad produktion och förstagångsproduktion särskilt inom viktig möjliggörande teknik och spridning av teknik för allmänna ändamål.</p>	<p>Att antalet efterfrågestyrda forsknings- och innovationssatsningar ska ha ökat genom samarbete över gränsen.</p>
<p>3. Att främja små- och medelstora företags konkurrenskraft</p>	<p>Stödja kapaciteten för SMF att växa på regionala, nationella och internationella marknader samt delta i innovationsprocesser</p>	<p>Ökad konkurrenskraft i näringslivet genom ett ökat handelsutbyte och internationellt samarbete.</p>
<p>6. Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser</p>	<p>Bevara, skydda, främja och utveckla natur- och kulturarvet</p>	<p>Att natur- och kulturarven ska ha utvecklats på ett hållbart sätt i gränsregionen för naturens egenvärde, invånare och besökare.</p>
	<p>Skydda och återställa den biologiska mångfalden, markskydd samt främja ekosystemtjänster, inklusive Natura 2000, och miljövänlig infrastruktur</p>	<p>Att samordna bevarandet av hotade och hänsynskrävande arter och naturmiljöer över gränsen.</p>

7. Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastruktur	Främja regional rörlighet genom att koppla ihop sekundära och tertiära knutpunkter med TEN-T infrastruktur inklusive multimodala noder.	1. Ökat resande med gränsöverskridande kollektivtrafik.
		2. Underlätta och/eller tidigarelägga infrastruktursatsningar över eller i anslutning till riksgränsen, genom framtagande av relevant kunskapsunderlag.
	Utveckla och förbättra miljövänliga och koldioxidsnåla transportsystem och främja hållbar stadstrafik, inklusive flod- och sjötransporter, hamnar och multimodala förbindelser och flygplatsinfrastruktur för att främja hållbar regional och lokal rörlighet.	En ökad andel gods- och persontrafik som utförs med koldioxidsnåla transportsystem för att minska de samlade CO ₂ utsläppen i programområdet.
8. Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet	Integrering av arbetsmarknader, inklusive gränsöverskridande sysselsättningsinitiativ och gemensam utbildning	Att ha skapat mer integrerade arbetsmarknader i gränsregionen.

2.3 Samband med andra planer och program

Under perioden 2007-2013 genomförs Interreg Sverige Norge. Programmet syftar till att stärka innovativa projekt, kunskaphöjning och konkurrenskraft inom näringsliv, teknik och samhällsutveckling. Vidare ska programmet bidra till att främja ekonomisk tillväxten genom satsningar på infrastruktur och undanröjande av gränshinder. Den attraktiva livsmiljön ska också förstärkas genom att skapa en region där människor vill bo, verka och vistas.

I den kommande programperioden har Sverige-Norgeprogrammet beröringspunkter med flera andra EU-program. Det finns också tydliga kopplingar till strukturfonderna. I tabellen nedan framgår detta:

Tabell 2 EU-program med koppling till Sverige-Norgeprogrammet⁷

Kopplingar till strukturfonder	Kopplingar till andra EU-program
<ul style="list-style-type: none"> • Regionalfonden (<i>Sverige</i>) • Socialfonden (<i>Sverige</i>) • Landsbygdsprogrammet (<i>Sverige</i>) • Öresund-Kattegatt-Skagerrak • Nordsjöprogrammet • Östersjöprogrammet	<ul style="list-style-type: none"> • Horisont 2020 • COSME • Connecting Europe Facility • Erasmus+ • LIFE • Programmet för social förändring och social innovation • Kreativa Europa

I genomförandet av programmen kan växelverkan programmen emellan komma att uppstå. Detta skulle kunna innebära att andra typer av miljökonsekvenser än de som bedömts kunna uppkomma i det enskilda programmet. Ansvar för miljöintegration och uppföljning måste därför uppmärksammas av genomförandeorganisationen.

---

⁷ Programutkast vers 1, s. 5.

3 Miljöstatus

En MKB ska innehålla en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt. Den ska också innehålla en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med vissa naturområden eller andra områden av särskild betydelse för miljön. Här presenteras de förhållanden som bedömts vara mest relevanta för programmet. Beskrivningen är till stora delar hämtad från rapporten EU 2020 - Grenseindex og grenseanalyser Interreg Sverige-Norge, Faktaunderlag for ny programsøknad for 2014-2020⁸.

3.1 Värdefulla områden

Programområdet i både Norge och Sverige omfattar särskilt värdefulla områden. Stora arealer skyddas som nationalpark, naturreservat och Natura 2000. Samtidigt finns en stor spännvidd i naturförhållandena i programområdet. Oförstörda vattendrag varvas med älvar med stora vattenkraftverk. Naturen omfattar vidare allt ifrån fjäll, fjordar, stora skogar och vattendrag till mer exploaterade miljöer och bebyggelse. Nästan hela programområdet har också rikliga naturtillgångar i form av skog, vind och vatten.

Vissa delar av programområdet har i stor utsträckning varit förskonade från grava miljöproblem kopplade till industriell påverkan men har samtidigt stora utmaningar med vatten och avloppsrening kopplat till turism. I programområdet finns också områden som är präglade av en stor andel ekologiskt jordbruk. Andra delar har av området kämpar med betydande problem kopplade till kvardröjande effekter av den basindustri som finns inom området. Andra miljöproblem i programområdet är kopplade till bl.a. biltrafik, försurning och övergödning.

3.2 Klimat och energi

3.2.1 Förnybar energi

De naturtillgångar som nämnts ovan innebär att stora delar av energiproduktionen kommer från vattenkraft. Genom fjärrvärmesystemet så har också utsläppen av växthusgaser i Sverige minskat under de senaste åren. I Norge ser bilden annorlunda ut, utsläppen har ökat något men det pågår arbete med att bygga ut fjärrvärmesystemet.

Användningen av biomassa innebär vidare en potential sett till energiutvinning. Det handlar då både om möjligheter genom användande av biogrödor och restprodukter från skogsbruk men också genom möjligheter att tillvarata biologiskt avfall från hushåll och industri. Också vindkraft och solenergi utgör möjligheter till ytterligare produktion av förnybar energi i regionen även om uttaget än så länge varit relativt litet.

Samtidigt som vattenkraften innebär förnybar energi så innebär det också en påverkan på vattendragens ekosystem. Även t.ex. uttag av biomassa och byggande av vindkraft kan på olika sätt påverka miljön. Sammantaget visar detta på en bild av programområdet som innehållande möjligheter till ökad användning av förnybar energi, men att denna potential är behäftad med potentiella intressekonflikter.

---

⁸ Utkast maj 2013, Østlandsforskning

3.2.2 Klimat

Ökade utsläpp av växthusgaser innebär klimatförändringar, så också för programområdet som förväntas få ett varmare klimat. Det förväntas också bli mer nederbörd och kortare vintrar. Den ökade nederbörden i form av regn istället för snö påverkar flödena i älvar och hela avrinningsområden och kan i sig självt och i kombinationen med andra förändringar, leda till allvarliga översvämningar.

Klimatförändringarna kan också leda till bl.a. förändrade vindstyrkor, våghöjder och försurning. Artsammansättningen i flora och fauna kommer också att påverkas.

3.2.3 Transporter

Transporterna i programområdet har ökat. Även om transporterna genomförs med mer energieffektiva fordon så innebär ökningen också ökad mängd utsläppta växthusgaser. Arbetspendling över gränsen är vanligt och även vägburen godstrafik ökar.

De föroreningar som finns av luftmiljön leder utöver förändrat klimat till försurning av mark och vatten genom surt regn.

3.2.4 Energieffektivisering

Energiförbrukningen inom programområdet är relativt sett hög. Detta härrör framförallt till den ökade tillväxten på norsk sida och till den höga andelen energiintensiv industri på den svenska sidan.

4 Miljömål och miljöhänsyn

I detta kapitel presenteras de mål för skydd av miljön som uppställts på internationell nivå och på gemenskaps- eller medlemsstatsnivå och som är relevanta för programmet. Vidare diskuteras på vilket sätt dessa mål och övrig miljöhänsyn har beaktats under utarbetandet av programmet.

4.1 Internationella miljömål – EU:s arbete för hållbar utveckling

EU:s aktuella strategi för hållbar utveckling antogs år 2006 och bygger vidare på den strategi som beslutades i Göteborg år 2001. Dess syfte är att fastställa och utveckla åtgärder så att livskvaliteten för nuvarande och kommande generationer kan förbättras. De mål och principer som ligger till grund för EU:s arbete för hållbar utveckling är ekonomiskt välbefinnande, social rättvisa, miljöskydd och internationellt ansvar. I strategin presenteras sju huvudutmaningar för arbetet:

- Klimatförändringar och ren energi: Att begränsa klimatförändringarna och de kostnader och negativa följder som de medför för samhället och miljön.
- Hållbara transporter: Se till att våra transportsystem motsvarar samhällets ekonomiska, sociala och miljömässiga behov samtidigt som deras oönskade verkningar på ekonomin, samhället och miljön minimeras.
- Hållbar produktion och konsumtion: Att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
- Bevarande och förvaltning av naturresurser: Att förbättra förvaltningen av naturresurserna och undvika överexploatering av dessa, och därvid erkänna värdet av ekosystemtjänster.
- Folkhälsa: Att främja en god folkhälsa på lika villkor och förbättra skyddet mot hälsorisker.
- Social integration, demografi och invandring: Att skapa ett socialt integrerat samhälle med solidaritet mellan och inom generationerna samt att säkra och öka medborgarnas livskvalitet som en nödvändig förutsättning för individens varaktiga välbefinnande.
- Globala utmaningar när det gäller fattigdom och hållbar utveckling: Att aktivt främja hållbar utveckling i hela världen och se till att Europeiska unionens interna och externa politik är förenlig med en global hållbar utveckling och med unionens internationella åtaganden.

Strategin för hållbar utveckling har setts som ett komplement till Lissabonstrategin, i vilken det bekräftas att hållbar utveckling är ett av EU:s viktigaste mål i förbindelse med omvärlden och där fokus har legat på miljöskydd och miljömässig hållbarhet. Lissabonstrategin är sedan år 2010 ersatt av Europa 2020 som prioriterar områdena Smart tillväxt, Hållbar tillväxt och Tillväxt för alla. Europa 2020 innehåller mål om sysselsättnings- och investeringsnivåer, forskning och utbildning, fattigdomsbekämpning samt miljö och klimat. Enligt Europa 2020 är målet för medlemsstaterna att minska växthusgasutsläppen med minst 20 procent jämfört 1990 års nivåer, öka andelen

förnybara energikällor till 20 procent och höja energieffektiviteten med 20 procent. Samtidigt belyses att samtliga mål i Europa 2020 hänger samman och påverkar varandra.

4.2 Sveriges miljömål

Sverige har nationellt formulerat ett antal mål för landets miljöarbete. Dessa består av ett övergripande generationsmål som anger inriktningen för de samhällsomställningar som behöver ske inom en generation för att uppnå miljökvalitetsmålen. De 16 miljökvalitetsmålen anger i sin tur det tillstånd i miljön som miljöarbetet ska sträva emot. Slutligen finns ett antal etappmål som ett steg på vägen för att uppnå miljökvalitetsmålen och generationsmålet.

Generationsmålet formuleras av Sveriges riksdag som; *Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.*

De sexton miljökvalitetsmålen är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Länsstyrelserna i respektive län har en övergripande och samordnande roll som regional miljömyndighet. De ska arbeta tillsammans bl.a. med andra regionala myndigheter för att uppnå målen. I de olika regionerna finns också styrdokument som anger mål för det regionala miljöarbetet, inte minst i de regionala utvecklingsplanerna och strategierna.

Eftersom programområdet inrymmer flera svenska regioner utgår vi här ifrån att de nationella miljömålen anger en minsta gemensamma nivå för mål för miljön i de aktuella regionerna. Målen ligger också i linje med EU:s miljö och klimatpolitik.

4.3 Norges miljömål

Den norska miljöpolitiken är indelad i elva områden för vilka det finns ett eller flera miljömål kopplat till vardera av dessa. För att kunna följa upp huruvida målen uppnåtts eller är på väg att uppnås har ett antal indikatorer framarbetats för var och ett av miljömålen. Indikatorerna preciserar vad som krävs för att miljömålet ska anses vara uppnått och fungerar som vägledning för den norska miljöpolitikens inriktning. Områdena för norsk miljöpolitik är:

- Levande hav och kust
- Livskraftiga älvar och insjöar
- Frodiga våtmarker
- Skog med mångfald
- Storslaget fjällandskap
- Värdefulla kulturminnen och kulturlandskap
- God stadsmiljö
- Aktivt friluftsliv
- Giftfri miljö
- Ren luft
- Stabilt klimat

Även i Norge arbetar de olika regionerna på olika sätt med mål för miljön. Det finns t.ex. regionala planer för olika energislag och regionala planer för klimatförändringar.

Norge är till stor del knutet till EU:s miljö- och klimatpolitik i och med EES-avtalet som förpliktigar landet att följa EU:s miljölagstiftning. EU:s politik på området har stor betydelse för utvecklingen av Norges miljöarbete och landet är därmed knutna till samma mål och strategier som EU-länderna.

4.4 Miljöhänsyn i utarbetande av programmet

Miljömålen formuleras på olika sätt i Norge och Sverige liksom i respektive region. Samtidigt konstaterar vi att samtliga mål har EU:s miljö – och klimatpolitik som gemensam utgångspunkt.

Miljöhänsyn, vilket här innebär att i programskrivningen arbeta för att främja en hållbar miljöutveckling med utgångspunkt i miljömålen, har tagits på flera olika sätt under utarbetandet av programmet. Några av de viktigaste komponenterna i detta är för det första att regionala experter

inom bl.a. energi – och klimat har deltagit i programskrivningen. Genom att analysera miljömässiga förhållanden i syfte att identifiera styrkor och svagheter som sedan fungerat som utgångspunkt för utformandet av programmet har miljöhänsyn också tagits.

Utöver detta har miljöhänsyn tagits genom målformuleringar i programarbetet. Allt från mer övergripande tematiska mål – att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser, till mer specificerade förslag på aktiviteter såsom att utarbeta underlag för etablering av gröna transportkorridorer.

Det kan här också tilläggas att det i kommande arbete med programmet, t.ex. i fastställande av indikatorer som ska visa på de direkta resultaten av de genomförda satsningarna finns ytterligare viktigt arbete att göra för att säkerställa att miljöhänsyn i största möjliga mån tas i programmet.

Slutligen är det viktigt att lyfta fram betydelsen av genomförandet av en miljöbedömning för ökad miljöhänsyn i programmet.

5 Avgränsning

I detta kapitel presenteras en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes.

5.1 Generella kriterier för avgränsning

Avgränsning av en MKB handlar om vilka alternativ som är relevanta att behandla inom ramen för denna. Det handlar också om hur MKB skall genomföras och presenteras liksom om urvalet av miljöfrågor.

För att göra sådan avgränsning finns det generella kriterier både sett till innehåll i MKB samt i utformningen av processen kring denna, men dessa kriterier bör också tillämpas utifrån de specifika förutsättningar som gäller för det enskilda programmet. Denna senare del behandlas i avsnitt 5.2.

Kärnan i de generella kriterierna för avgränsning är att den ska vara befogad vad gäller följande:

- Programmets karaktär
- Utgångspunkten att vissa frågor bedöms bättre i samband med andra beslut om program, planer eller projekt
- Metoder för bedömning och den aktuella kunskapen på området
- Allmänhetens intresse
- Var i en beslutsprocess som planen eller programmet befinner sig

Det är också viktigt att varje MKB anpassas utifrån de specifika förhållanden som gäller för regionen.

Gränsregionala program innehåller olika nivåer som också har olika konkretiseringsgrad. Från tematiska mål och investeringsprioriteringar över förslag på aktiviteter till specifika mål och resultatindikatorer samt urvalskriterier för projekt. Programmen innehåller sammanfattningsvis ett ramverk där exakta projekt och aktiviteter kommer att uppkomma i ett senare skede.

För programmen är den första och andra punkten i listan över avgränsningskriterier ovan centrala. Det är viktigt att beakta att det i viss utsträckning går att bedöma miljökonsekvenser av strukturfondsprogrammen men också att deras karaktär innebär en stor osäkerhet sett till miljöpåverkan. Det konkreta utfallet av programmet kommer till stor del att formas med utgångspunkt i vilka satsningar, projekt o.s.v. som på olika sätt får stöd genom programmet.

Givet detta är det olämpligt att göra för många och för stora antaganden eftersom slutsatserna då riskerar att bli oanvändbara. Detta skiljer mot en MKB för ett projekt där det ofta är möjligt att göra mer konkreta analyser och dra mer långtgående slutsatser. Samtidigt är det viktigt att poängtera att

det är avgörande att identifiera strategiska frågor och verkningar så långt det är möjligt, annars fyller inte MKB av program någon reell funktion.

Sammanfattningsvis konstaterar vi att MKB:n bör handla om att identifiera om programmen innebär risker för betydande negativ påverkan eller möjligheter till betydande positiv påverkan. Utgångspunkten är att identifiera typer av hot och möjligheter och att visa åt vilket håll förändringarna kan gå samt att styra mot att hantera risker och möjligheter.

5.2 Avgränsning för detta program

En avgörande förutsättning för avgränsning är det aktuella programmets sammansättning av de olika nivåerna ovan. Då programmen håller sig på en övergripande nivå blir formuleringen av mål, urvalskriterier för projekt och andra faktorer kopplade till implementeringen av programmet särskilt viktiga.

I Sverige-Norgeprogrammet finns dels övergripande ramar, dels mer preciserade ramar, i form av beskrivning av precisering av förslag på aktiviteter. Detta innebär att konkreta verkningar delvis kan preciseras och delvis får konstateras i ett senare skede.

Inom ramen för denna MKB har bedömningen av miljöpåverkan gjorts för samtliga tematiska mål med tillhörande insatsprioriteringar. Sverige-Norgeprogrammet innehåller både åtgärder direkt syftande till miljömässig hållbarhet och sådana verksamheter som kan leda till miljöproblem.

Att identifiera olika alternativs konsekvenser är också en del i avgränsningen. För Sverige-Norgeprogrammet skulle kombinationerna av de olika tematiska målen och investeringsprioriteringarna liksom konkreta åtgärder och urvalskriterier kunna betraktas som olika alternativ. Detta eftersom programmet arbetats fram i en process där olika val och kombinationer beaktats, analyserats och förkastats till förmån för det aktuella programförslaget. Genom att kombinera olika insatsområden går det att uppnå programmets mål på olika sätt, och genom att kombinera åtgärder och tillämpa urvalskriterier på olika sätt så kan genomförandet komma att se olika ut.

I enlighet med det yttrande som Naturvårdsverket lämnat avseende Botnia-Atlanticprogrammet⁹ i samband med samråd kring MKB så är det emellertid inte tillräckligt att endast utgå från programmets förslag i sin helhet enligt beskrivningen i föregående stycke. Istället ska olika inriktningsalternativ identifieras, beskrivas och bedömas. I syfte att utveckla alternativbeskrivningen har Kontigo identifierat, beskrivit och bedömt tre olika alternativ:

- a) Det aktuella programförslaget (med utgångspunkt i tematiska mål och investeringsprioriteringar). De prioriteringar som gjorts inom ramen för programskrivningen presenteras i avsnitt 5.2.1 nedan. Konsekvenserna av inriktningsalternativet presenteras i avsnitt 6.1.
- b) Ett inriktningsalternativ där tre av de tematiska målen som, mycket förenklat, syftar till tillväxt prioriterats. Detta alternativ presenteras i avsnitt 5.2.2 nedan.

---

⁹ Se kapitel 6 för en beskrivning av detta.

- c) Ett inriktningalternativ där fyra av de tematiska målen som syftar direkt till att främja hållbar utveckling prioriterats. Detta alternativ presenteras i avsnitt 5.2.3 nedan.

Därutöver presenteras ett nollalternativ i avsnitt 6.4.

5.2.1 Det aktuella programförslagets prioriteringar

Inom ramen för sammanhållningspolitiken 2014-2020 finns elva tematiska mål med underliggande investeringsprioriteringar. Dessa utgör ett ramverk, eller en ”meny” för programskrivarna att förhålla sig till i utformningen av programmet. En ytterligare utgångspunkt är att programmen ska koncentreras till ett fåtal tematiska mål. Vidare ska programmen sträva efter ett förbättrat strategiskt fokus och resultatorientering.

De elva tematiska målen är följande:

1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation.
2. Att öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik.
3. Att öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag.
4. Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.
5. Att främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar.
6. Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser.
7. Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur.
8. Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet.
9. Att främja social inkludering och bekämpa fattigdom.
10. Att investera i utbildning, färdigheter och livslångt lärande.
11. Att förbättra den institutionella kapacitet och effektiviteten hos den offentliga förvaltningen.

Då de gränsregionala samarbetsprogrammen har ett särskilt syfte i att främja sådan utveckling som gynnas bäst att hanteras just i ett gränsregionalt samarbete – dvs. där det gränsregionala mervärdet är störst – har en betydande vikt lagts vid detta i programmets arbete med att välja vilka tematiska mål och investeringsprioriteringar man vill att programmet skall fokusera på.

Med utgångspunkt i en analys av denna ”meny” samt övriga för programområdet relevanta strategier samt en analys av gränsöverskridande mervärde och vilka teman som bäst skulle gynna programområdet samt erfarenheter från tidigare programperiod har programmet presenterat följande resonemang för val av de tematiska målen.

Tabell 3 Programmet resonemang kring de valda tematiska målen¹⁰

Tematiskt mål	Investeringsprioritering	Motiv till val
Tematiskt mål 1: Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	Investeringsprioritering: Främja företagsinvesteringar inom innovation och forskning och utveckling av förbindelser och synergier mellan företag, FoU-centrum och högre utbildning, särskilt produkt- och tjänste-utveckling, tekniköverföring, social innovation, ekoinnovation, offentliga tillämpningar, efterfrågestimulans, nätverk, kluster och öppen innovation genom smart specialisering och stödjande teknisk och tillämpad forskning, pilotverksamhet, tidiga produktvalideringsåtgärder och kapacitet för avancerad produktion och förstagningsproduktion särskilt inom viktig möjliggörande teknik och spridning av teknik för allmänna ändamål.	<ul style="list-style-type: none"> • En utmaning är företagens låga investeringar i forskning och innovation i kombination med svårigheter att omsätta forskningsresultat i praktiken. • En relativt liten andel av arbetskraften har forskarkompetens, och små- och medelstora företag har generellt sett lite samverkan med, och få kontaktytor mot, utbildnings- och sektorssektorn. • En styrka som har identifierats är gränsregionens regionala innovations- och forskningscentra, som bl.a. har bidragit till utvecklingen av intressanta kluster och kärnor i anslutning till regionens specialiseringar.
Tematiskt mål 2: Att främja små- och medelstora företags konkurrenskraft	Investeringsprioritering: Stödja kapaciteten för SMF att växa på regionala, nationella och internationella marknader samt delta i innovationsprocesser	<ul style="list-style-type: none"> • En identifierad svaghet i programområdet är att SMF har små marginaler, lite resurser till internationalisering som skapar en ensidig näringslivsstruktur. • För att bättre kunna utnyttja tillväxtpotentialen i gränsregionen måste insatser för kunskapsproduktion och innovation balanseras mot insatser som utvecklar SMF och ta ny kunskap och innovationer till marknaden.
Tematiskt mål 6 Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser	Investeringsprioritering 1: Bevara, skydda, främja och utveckla natur- och kulturarvet	<ul style="list-style-type: none"> • I gränsregionen finns ett gemensamt natur- och kulturarv med ett delat ansvar att bevara, främja och utveckla dessa för kommande generationer. Natur- och kulturarven är av grundläggande betydelse för en attraktiv livsmiljö och utvecklingen av ett hållbart näringsliv och främjandet av kreativitet. • Insatser som är kopplade till ett hållbart tillgängliggörande av natur- och kulturarven och värdefulla naturområden som en resurs för samhällsutveckling genomförs inom denna investeringsprioritering.
	Investeringsprioritering 2: Skydda och återställa den biologiska mångfalden, markskydd samt främja ekosystemtjänster, inklusive Natura 2000, och miljövänlig infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Klimatförändringar och andra typer av miljöförstöring kan på sikt hota den biologiska mångfalden som finns i våra gemensamma naturtillgångar. Mycket av det praktiska klimatanpassningsarbetet sker på lokal nivå, där olika intressen riskerar att ställas mot varandra och som kräver ett långsiktigt perspektiv. • Miljön och naturen är gränsöverskridande. Därför bör investeringar i form av främjande, skyddande och återupprättande av biologisk mångfald och

¹⁰ Källa: Programutkast vers. 2.

		ekosystemtjänster i gränsregionen ske gränsöverskridande för att bästa möjliga långsiktiga resultat ska uppnås.
Tematiskt mål 7: Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nät-infrastruktur	Investeringsprioritering 1: Främja regional rörlighet genom att koppla ihop sekundära och tertiära knutpunkter med TEN-T infrastruktur inklusive multimodala noder	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikationsmöjligheterna är en avgörande faktor för utvecklingen i gränsregionen, liksom för den ekonomiska och sociala strukturen, men de medverkar också till en miljöbelastning. • De gränsöverskridande kommunikationerna pekas ut som en av gränsregionens stora svagheter, inte minst den gränsöverskridande kollektivtrafiken. Detta påverkar både rörligheten och miljön negativt. • Det finns därför en stor potential i att arbeta med detta område inom ramen för programmet.
	Investeringsprioritering 2: Utveckla och förbättra miljövänliga och koldioxidsnåla transportsystem och främja hållbar stadstrafik, inklusive flod- och sjötransporter, hamnar och multimodala förbindelser och flygplatsinfrastruktur för att främja hållbar regional och lokal rörlighet	<ul style="list-style-type: none"> • En stor del av både person- och godstransporter i gränsregionen sker idag på väg med fordon som är starkt beroende av fossil energi. Genom att samordna transportslag, underlätta kollektivt resande över gränsen och hitta lösningar som kan bidra till att både person- och godstrafiken blir mindre beroende av fossila bränslen, kan vi hejda den negativa miljöpåverkan. • Det finns också goda möjligheter att öka produktionen av förnybar energi i programområdet, vilket ger en unik möjlighet att minska beroendet av fossila bränslen.
Tematiskt mål 8: Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet	Investeringsprioritering: Integrering av arbetsmarknader, inklusive gränsöverskridande sysselsättningsinitiativ och gemensam utbildning	<ul style="list-style-type: none"> • Rörlighet över gränsen är ett av programmets styrkeområden. För arbetstagare, företag och gränsregionen spelar dags- och veckopendling en viktig roll. • En utmaning är den relativt låga utbildningsnivån i flera delar av programområdet. I kombination med att de utbildningar som finns inte alltid matchar behovet av kompetensförsörjning i programområdet kan utvecklingen bromsas upp.

I kapitel 6 presenteras en beskrivning och analys av betydande miljöpåverkan givet de tematiska mål och förslag på aktiviteter som presenterats.

5.2.2 Inriktningalternativ där tre av de tematiska målen som syftar till tillväxt prioriterats

Tre av de tematiska målen syftar mycket förenklat till tillväxt:

1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation.
2. Att öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik.
3. Att öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag.

Ett inriktningalternativ antas här vara att programmet hade bortprioriterat övriga mål till förmån för ovanstående. Genom ett sådant val hade för det första inga av de för miljön positiva konsekvenser som de tematiska mål som syftar direkt till hållbar utveckling uppnåtts. För det andra hade ett sådant val inneburit risker för negativa konsekvenser.

Målet om att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation skulle kunna påverka miljön i både positiv och negativ riktning, beroende på utfallet av de konkreta projekt och insatser som programmet resulterar i. Handlar det t.ex. om satsningar på clean tech och/eller nya energilösningar så skulle detta kunna få positiva effekter. Samtidigt finns det risker för punktbelastning med negativa konsekvenser för miljön lokalt om t.ex. ett innovationssamarbete skulle leda till viss typ av produktionsutveckling. Detsamma gäller för projekt som på olika sätt utvecklar lösningar som inte direkt syftar till hållbar tillväxt. I teorin skulle de kunna generera t.ex. utsläpp med negativa konsekvenser för miljön.

Att öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations – och kommunikationsteknik kan också medföra både positiva och negativa konsekvenser för miljön. Möjligheten att kommunicera bättre ger positiva effekter för miljön i den mån det leder till färre resor och/eller transporter och därmed mindre utsläpp. Samtidigt innebär utbyggnad av t.ex. bredband en risk för åverkan på miljön. Produktutveckling medför också risk för punktbelastning på miljön.

Vad gäller målsättningen om att öka konkurrenskraften hos SME så skulle även insatser inom detta område kunna påverka miljön i både positiv och negativ riktning, beroende på utfallet av de konkreta projekt och insatser som programmet resulterar i. I de fall det handlar om att främja företag som på olika sätt arbetar direkt med hållbar tillväxt, såsom miljöteknikföretag, är konsekvenserna för miljön sannolikt positiva, men handlar det om att stödja företag vars verksamhet påverkar miljön negativt går utvecklingen i motsatt riktning.

Det är också värt att nämna att programmets kärna, dvs. att underlätta och öka det gränsregionala samarbetet med tillhörande krav på deltagande från båda/tre länder, kan innebära åtminstone kortsiktiga påfrestningar på miljön i den mån det medför ökade transporter med icke miljövänliga alternativ.

Samtliga 13 aspekter som anges i MB kap 6 12 p6 har beaktats i bedömningen (se avsnitt 6.1 för en redogörelse av lagstiftningen på denna punkt). För att förtydliga bedömningen per aspekt presenteras här liksom i nästföljande avsnitt en sammanställning av bedömningen av konsekvenser per aspekt i tabellform:

Tabell 4 Betydande miljöpåverkan avseende inriktningalternativ där tre av de tematiska målen som syftar till att främja tillväxt prioriterats

Aspekt	Bedömning
--------	-----------

Biologisk mångfald	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Befolkning	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Människors hälsa	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Djurliv	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Växtliv	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>

Mark	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Vatten	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Luft	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Utsläpp av bl.a. växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskning av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Klimatfaktorer	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Energiåtgång och utsläpp av växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskning av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Materiella tillgångar	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Tekniker för t.ex. marksanering skulle kunna vara positivt för materiella tillgångar. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>

Landskap	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

5.2.3 Inriktningalternativ där fyra av de tematiska målen som syftar direkt till att främja hållbar utveckling prioriterats

Fyra av de tematiska målen syftar direkt till att främja hållbar utveckling:

4. Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.
5. Att främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar.
6. Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser.
7. Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur.

Ett annat inriktningalternativ antas här vara att programmet hade bortprioriterat övriga mål till förmån för ovanstående. Genom ett sådant val hade för det första de risker för negativa konsekvenser för miljön som identifierats enligt beskrivningen i föregående avsnitt eliminerats.

Vidare, om programmet hade prioriterat att satsa enbart på de tematiska mål som avser hållbar utveckling hade miljön sannolikt främjats mer än i det befintliga programförslaget genom att

resurser öronmärkts och satsats på att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.

Vad gäller målsättningen om att främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar så skulle vissa insatser kunna främja en hållbar utveckling, t.ex. skulle en viss typ av insatser kunna antas skydda folkhälsan och/eller minska trycket på vattenresurserna i framtiden. Även om det finns nationella utbyten och de resurser som finns till förfogande inom programmet är relativt små så skulle en prioritering av detta mål sannolikt vara positivt för miljön.

Målsättningarna om att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser samt att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastukturer innefattar båda insatser för att främja en miljömässigt hållbar utveckling. Insatser som alltså redan finns i det befintliga programförslaget.

Det är svårare att se potentiellt negativ påverkan på miljön av denna typ av aktiviteter även om det är värt att nämna att programmets kärna, dvs. att underlätta och öka det gränsregionala samarbetet med tillhörande krav på deltagande från flera länder kan innebära åtminstone kortsiktiga påfrestningar på miljön i den mån det medför ökade transporter med icke miljövänliga alternativ.

Tabell 5 Betydande miljöpåverkan avseende inriktningsalternativ där fyra av de tematiska målen som syftar direkt till att främja hållbar utveckling prioriterats

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Befolkning	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Människors hälsa	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Djurliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Växtliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Mark	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Vatten	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Luft	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Klimatfaktorer	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Materiella tillgångar	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Landskap	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Frågan om alternativ skall också ses i det gränsregionala perspektivet. I sin helhet syftar programmet till att fokusera de teman (investeringsprioriteringar) där man bedömer att gränsregionala mervärdet är som störst, dvs. att man får så hög utväxling av det gränsöverskridande arbetet som möjligt.

I praktiken betyder detta att ett tematiskt område som i sig (på alla sidor om gränsen) uppfattas som angeläget ur alla enskilda synvinklar ändå kan prioriteras ned framför ett tematiskt område som i sig på vardera sidan om gränsen uppfattas som mindre angeläget, men där den positiva effekten av den gränsöverskridande samverkan är större än i det första fallet.

Hur skall man då se på miljökonsekvenserna i förhållande till detta? Å ena sidan är negativa miljökonsekvenser alltid negativa och bör förebyggas och förhindras oavsett om programmet är gränsöverskridande eller inte. Å andra sidan bör man i det gränsregionala mervärdet vägas in i

de positiva aspekterna av programmets insatser. Det vill säga insatser där de positiva miljöaspekterna särskilt förstärks genom den gränsregionala samverkan kan ha ett större värde än positiva effekter som är oberoende av en sådan samverkan.

5.2.4 Samråd om avgränsningen

Samråd om avgränsningen är viktigt då det bidrar till ett bättre beslutsunderlag och kvaliteten på MKB blir högre. Det kan också fungera som en viktig del i förankringen av programmet. I fallet Sverige-Norgeprogrammet är den potentiella samrådsgruppen utspridd och det är därför svårt att bedriva samråd i form av t.ex. möten. Tidigare erfarenhet har också visat att t.ex. enkäter eller andra former av utskickade förfrågningar inte alltid ger tillräckligt omfattande och detaljerade svar. Den metod som använts är istället att genomföra telefonintervjuer med regionala aktörer som i sin verksamhet har fokus på miljö.

5.3 Hur bedömningen gjorts

Denna MKB bygger på kvalitativa resonemang med utgångspunkt i programutkastet, dokumentstudier av centrala dokument såsom det faktaunderlag inför den kommande programperioden som presenterats tidigare samt de intervjuer som genomförts med relevanta miljöaktörer.

Tidplanen för bedömningen har varit relativt kort. Ett problem som detta lett till är att samtliga aktörer som erbjudits möjlighet att bidra i bedömningen, inte har haft möjlighet att göra detta. Genom granskningsförfarandet finns emellertid utrymme för revidering och komplettering vilket gör att eventuella konsekvenser av detta kan hanteras. Samtidigt är det viktigt att lyfta att även tidperioden för samråd kring utkast till MKB liksom den tid som avsatts för programansvarig myndighet att arbeta in miljöhänsyn med utgångspunkt i MKB är relativt kort.

Ett ytterligare problem är programmets karaktär som enligt beskrivningarna i föregående avsnitt gör det omöjligt att ta fram kvantifierade konsekvenser. Det faktiska utfallet går inte att avgöra på förhand givet den översiktliga utformningen och osäkerheten i hur implementeringen faktiskt kommer att se ut. Mer detaljerade bedömningar, kvalitativa och/eller kvantitativa skulle inte reducera denna osäkerhet. Vikten av fortsatt styrning på insats – och projektnivå är istället avgörande.

6 Betydande påverkan, skadeförebyggande och uppföljning

I detta kapitel ges en beskrivning och analys av betydande miljöpåverkan, skadeförebyggande åtgärder, nollalternativet samt verkan på miljön i ett område utanför Sverige och Norge. Vidare presenteras åtgärder för övervakning.

6.1 Beskrivning och analys av betydande miljöpåverkan

Den bedömning som presenteras i detta avsnitt är inriktad mot att identifiera områden där åtgärder och insatser som kan komma att följa av programmet, kan förväntas medföra betydande negativt alternativt betydande positiv påverkan på miljön, med utgångspunkt i om utvecklingen är positiv eller negativ i relation till de uppsatta miljömålen (enl. beskrivningen i kapitel 4).

Miljöstatus i programområdet idag är ”nollbas” för bedömningen. Även om programområdet i viss utsträckning är präglad av nuvarande program så är det alltså inte utformningen av detta föregående program som är jämförelsetalet.

Utgångspunkten för avsnittet är vidare att Sverige – Norge programmets potentiella påverkan identifieras genom övergripande kvalitativa resonemang fördelat på olika åtgärdsområden.

De formella kraven på en MKB är att betydande påverkan ska bedömas med avseende på:

- biologisk mångfald,
- befolkning,
- människors hälsa,
- djurliv,
- växtliv,
- mark,
- vatten,
- luft,
- klimatfaktorer,
- materiella tillgångar,
- landskap,
- bebyggelse,
- forn- och kulturlämningar och annat kulturarv,

- samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter

Miljöhänsyn ska integreras i programmet och beaktas i kommande beslut. I texten förs ett kvalitativt resonemang om miljöpåverkan med utgångspunkt i de förslag på aktiviteter som lämnas per tematiskt mål. Det framgår vidare huruvida denna påverkan bedömts vara betydande och inte. Samtliga 13 aspekter som anges i MB kap 6 12 p6 har beaktats i bedömningen. För att förtydliga bedömningen per aspekt presenteras i varje avsnitt en sammanställning av bedömningen av konsekvenser per aspekt i tabellform.

6.1.1 Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

Förslag på aktiviteter inom området är bl.a. projekt som stärker innovationssamarbeten mellan företag, offentlig sektor, universitet och högskolor och andra typer av FoU-institutioner samt demonstrations- och testprojekt som leder till praktiskt användbara modeller för kommersialisering av kunskap. Ytterligare förslag på aktiviteter är projekt som skapar kontaktytor mellan akademi och näringsliv, exempelvis genom nätverk och kompetenscentra samt projekt som bygger broar mellan akademi och näringsliv, t.ex. branschspecifika ”speaking partners”.

Denna typ av aktiviteter skulle kunna påverka miljön i både positiv och negativ riktning, beroende på utfallet av de konkreta projekt och insatser som programmet resulterar i. Handlar det t.ex. om satsningar på clean tech och/eller nya energilösningar så skulle detta kunna få positiva effekter. Samtidigt finns det risker för punktbelastning med negativa konsekvenser för miljön lokalt om t.ex. ett innovationssamarbete skulle leda till viss typ av produktutveckling. Detsamma gäller för projekt som på olika sätt utvecklar lösningar som inte direkt syftar till hållbar tillväxt. I teorin skulle de kunna generera t.ex. utsläpp med negativa konsekvenser för miljön.

Det är också värt att nämna att programmets kärna, att underlätta och öka det gränsregionala samarbetet med tillhörande krav på deltagande från båda länder, kan innebära åtminstone kortsiktiga påfrestningar på miljön i den mån det medför ökade transporter med icke miljövänliga alternativ.

Detta tematiska mål med tillhörande investeringsprioriteringar och förslag på aktiviteter kan dock inte i den form den presenteras i programmet antas ha varken betydande positiva eller betydande negativa konsekvenser för miljön.

Tabell 6 Betydande miljöpåverkan avseende tematiskt mål att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Befolkning	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Människors hälsa	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Djurliv	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Växtliv	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Mark	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Vatten	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Luft	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Utsläpp av bl.a. växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskning av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Klimatfaktorer	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Energiåtgång och utsläpp av växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskning av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Materiella tillgångar	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Tekniker för t.ex. marksanering skulle kunna vara positivt för materiella tillgångar. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Landskap	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>

Bebyggelse	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

6.1.2 Att öka små- och medelstora företags konkurrenskraft

Förslag på aktiviteter inom området är bl.a. att utveckla gränsöverskridande rådgivning till existerande och nyetablerade verksamheter, att genomföra aktiviteter som leder till att fler vet var de ska vända sig med en ny idé oavsett vilken sida av gränsen man bor på eller vill etablera sin verksamhet i samt inventering av branscher och företag med potential för gränsöverskridande samarbete och tillväxt.

Ytterligare förslag på aktiviteter är att utveckla modeller som stöttar utveckling och växtkraft i företag och branscher med tillväxtpotential, kompetensförsörjningsinsatser som gynnar internationell verksamhet samt åtgärder som ökar företagets förmåga att ta emot, utveckla och omsätta ny teknologi och ny kunskap till affärsmöjligheter.

Även denna prioritering och tillhörande insatser skulle kunna påverka miljön i både positiv och negativ riktning, beroende på utfallet av de konkreta projekt och insatser som programmet resulterar i. I de fall det handlar om att främja företagets omställning till hållbar tillväxt är konsekvenserna sannolikt positiva, men handlar det om att stödja företag vars verksamhet påverkar miljön negativt går utvecklingen i motsatt riktning.

Något förenklat riskerar också tillväxt i sig att generera ökad belastning på miljön, framförallt gäller detta direkt miljöbelastande verksamhet. Det gäller dock även då ökad produktion medför större behov av bl.a. transporter och energi. Finns det då inte tillräckligt med miljövänliga alternativ finns risker för att miljön belastas.

Detta tematiska mål med tillhörande investeringsprioriteringar och förslag på aktiviteter kan dock inte i den form den presenteras i programmet antas ha varken betydande positiva eller betydande negativa konsekvenser för miljön.

Tabell 7 Betydande miljöpåverkan avseende tematiskt mål att öka små – och medelstora företags konkurrenskraft

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Befolkning	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Människors hälsa	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen, buller eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Djurliv	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Växtliv	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>

Mark	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Vatten	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Luft	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Utsläpp av bl.a. växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskningen av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Klimatfaktorer	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning i samband med projekt. Energiåtgång och utsläpp av växthusgaser kan öka i samband med projekt. Samtidigt skulle det kunna resultera i en minskningen av utsläppen av växthusgaser genom utveckling av ny och befintlig teknik på området. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>
Materiella tillgångar	<p>Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Tekniker för t.ex. marksanering skulle kunna vara positivt för materiella tillgångar. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.</p>

Landskap	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas negativt vid punktbelastning, t.ex. utsläpp av förorenande ämnen eller konsumtion av naturresurser i samband med projekt. Skulle även kunna påverkas positivt om projekt satsade på att utveckla teknik/insats/tjänst eller annat till förmån för aspekten. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

6.1.3 Att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser

Förslag på aktiviteter inom området är bl.a. projekt som använder natur- och kulturarvet som hållbar resurs i utvecklingen av besöks- eller basnäringen samt projekt som utvecklar miljöförbättrande anordningar i känsliga naturområden, till exempel båtavloppstömmsstationer. Ytterligare förslag på aktiviteter är förvaltningsprojekt för gränsöverskridande skyddade naturområden, hav och vattendrag samt att utveckla tekniken för avverkningstransporter i skogsmark.

Det är svårare att se potentiellt negativ påverkan på miljön av denna typ av aktiviteter. Samtidigt vill vi här återkomma till resonemanget som fördes ovan om programmens gränsöverskridande karaktär och att det är viktigt att tänka långsiktigt t.ex. i val av transporter i samarbetet över gränserna. Det är också viktigt att beakta att länderna har kommit olika långt i olika frågor med koppling till miljön. Ett exempel som tidigare nämnts är utbyggnaden av fjärrvärmesystem. Ett annat exempel är elbilar. I sådana fall är det viktigt att i konkreta projekt förhålla sig till hur området bäst kan utvecklas givet detta.

Insatserna för att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser bedöms sammantaget ha en betydande positiv påverkan på miljön.

Tabell 8 Betydande miljöpåverkan avseende tematiskt mål att skydda miljön och främja en hållbar användning av resurser

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Befolkning	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Människors hälsa	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Djurliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Växtliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Mark	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Vatten	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Luft	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Klimatfaktorer	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Materiella tillgångar	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Landskap	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

6.1.4 Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastukturer

Förslag på aktiviteter inom området är bl.a. gränsöverskridande kollektivtrafikplanering samt att ta fram underlag för nya infrastruktursatsningar. Ytterligare exempel på aktiviteter är att bidra till utveckling av omlastningsterminaler, exempelvis genom kartläggningar och underlag samt utarbetande av underlag för etablering av gröna transportkorridorer.

Grunden i denna typ av åtgärder kopplar till den utmaning som nämndes under föregående rubrik, nämligen att främja gränsöverskridande verksamhet utan ökad miljöbelastning. Ökar de miljövänliga lösningarna i takt med denna typ av verksamhet finns det betydande vinster att göra för miljön.

Insatserna för att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastukturer bedöms sammantaget ha en betydande positiv påverkan på miljön.

Tabell 9 Betydande miljöpåverkan avseende tematiskt mål att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktiga nätinfrastukturer

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Befolkning	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Människors hälsa	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

Djurliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Växtliv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Mark	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Vatten	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Luft	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Klimatfaktorer	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Materiella tillgångar	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Landskap	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.
Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas positivt beroende på innehåll i projektet. Gränsregionalt samarbete med ökade transporter kan ha negativ påverkan på aspekten om ej miljövänliga transportalternativ används.

6.1.5 Att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet

Förslag på aktiviteter inom området är bl.a. olika typer av utbildnings- och kompetensprojekt som skapar en bättre matchning av kompetens och behov på arbetsmarknaden samt projekt som utvecklar modeller för ökad integration över gränsen avseende social omsorg och service.

Det finns vissa risker för miljön kopplade till denna typ av aktiviteter även om de inte bedöms medföra betydande negativ miljöbelastning. För det första skulle insatserna kunna leda till ökad produktivitet vilket som tidigare konstaterats innebär risker för ökad miljöbelastning. Vidare skulle det på en övergripande nivå kunna leda till ökad flyttning till landsbygden och därmed geografiskt utspjunt boendet vilket riskerar medföra negativa konsekvenser för miljön.

I den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten genom olika typer av utbildningsinsatser så kan denna prioritering ha positiv påverkan på miljön.

Detta tematiska mål med tillhörande investeringsprioriteringar och förslag på aktiviteter kan dock inte i den form den presenteras i programmet antas ha varken betydande positiva eller betydande negativa konsekvenser för miljön.

Tabell 10 Betydande miljöpåverkan avseende tematiskt mål att främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet

Aspekt	Bedömning
Biologisk mångfald	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Befolkning	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Människors hälsa	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Djurliv	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.

Växtliv	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Mark	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Vatten	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Luft	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Klimatfaktorer	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Materiella tillgångar	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Landskap	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
Bebyggelse	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.

Forn- och kulturlämningar och annat kulturarv	Skulle kunna påverkas negativt vid t.ex. ökad produktivitet, ökad flyttning till landsbygden. Skulle kunna påverkas positivt i den mån insatserna bidrar till att t.ex. höja miljömedvetenheten.
---	--

6.2 Sammanfattande bedömning

De tematiska målen med tillhörande investeringsprioriteringar och förslag på aktiviteter som beskrivits ovan kan medföra både positiv och negativ påverkan på miljön. Det går dock inte att dra slutsatsen att Sverige – Norge programmet i sin helhet innebär vare sig betydande positiv – eller betydande negativ påverkan på miljön.

Enskilda insatser och projekt kan också ha negativ påverkan på miljön och det är därför avgörande att styrningen av programmet, både vad gäller insatser och projekt liksom av en bredare integrering av miljöhänsyn, utvecklas och fullföljs i genomförandet. Detta är också viktigt för projekt som har en potentiellt positiv påverkan på miljön, då effekterna av sådana insatser bör förstärkas.

Vidare är det viktigt att sätta de olika åtgärderna i relation till avsatta medel för åtgärden. Aktiviteter med en potentiellt positiv påverkan på miljön får sannolikt större genomslagskraft med mer finansiella resurser.

6.3 Skadeförebyggande

I en MKB ska de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan beskrivas. Med utgångspunkt i slutsatsen att enskilda insatser och projekt kan ha negativ påverkan på miljön i enlighet med beskrivningen i avsnitt 6.1 är det viktigt att skadeförebyggande åtgärder planeras redan i programskrivningsskedet, i planeringen av ramarna för de enskilda projekten.

En viktig utgångspunkt för skadeförebyggande är att undvika att stödja projekt som genomförs i särskilt känsliga miljöer, alternativt att bidra med finansiering i sådan utsträckning att de negativa effekterna helt förebyggs. Inom det område som syftar till att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation kan skadeförebyggande istället handla om att säkerställa att projekt som skulle kunna innebära negativ punktbelastning med negativa konsekvenser för miljön lokalt om t.ex. ett innovationssamarbete skulle leda till viss typ av produktionsutveckling undviks. Detsamma gäller projekt som syftar till att öka små – och medelstora företags konkurrenskraft.

Ett centralt verktyg för att säkerställa ett gott skydd för miljön är också de urvalskriterier för projekt som programmet använder sig av. I Sverige-Norgeprogrammet finns i nuläget vad som kallas viktiga principer att ha med i bedömningen av projektansökningar. För det första gäller för alla projekt att ett gränsregionalt mervärde måste kunna påvisas för att en ansökan ska kunna beviljas. Vidare anges att de horisontella kriterierna är viktiga vid bedömningen av projekten. De är uppdelade utifrån tre principer som benämns hållbar utveckling, lika möjligheter och icke diskriminering samt jämställdhet. För att ett projekt ska kunna få stöd från programmet gäller också additionalitetsprincipen som innebär att det inte ges finansiering om projektet bedöms ha kunnat genomföras utan stöd från programmet. Principer för projekturval anges också för de olika

investeringsprioriteringarna. Detta innebär att programmet i handläggnings- och beslutsprocessen kommer att tillämpa principerna för bedömning och val av projekt. Flera av dessa principer kopplar till miljömässig hållbarhet och kan därför antas vara stödjande för en miljömässigt hållbar utveckling. Såvitt Kontigo förstår det är dessa principers status i det kommande prioriteringsarbetet emellertid i dagsläget något oklar, varför bedömningen blir preliminär.

De horisontella kriterierna är ett viktigt verktyg för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan. I programutkast finns ett särskilt kapitel som beskriver hur programmet förhåller sig till de horisontella kriterierna. Där framgår bl.a. att samtliga projekt i programmet ska använda sig av de horisontella kriterierna miljö, tillsammans med de andra två horisontella kriterierna, även om det inte utgör projektets huvudsakliga syfte. Det framgår också att programmet ser möjligheter i bl.a. erfarenhetsutbyte av fjärrvärme och bioenergi inom regionen och att det finns potential för ökad produktion av förnybar energi. Kontigos bedömning är att det fortfarande finns utrymme att ytterligare utveckla skrivningarna kring de horisontella kriterierna.

Vidare utgör de indikatorer som anges i programmet möjligheter att mäta och i förlängningen också arbeta preventivt för att säkerställa miljömässig hållbarhet. När det gäller resultatindikatorer är det emellertid så att enligt riktlinjerna för programmet så är det endast möjligt att ha 1-2 sådana per tematiskt mål. Att ha en uppsättning indikatorer kring miljöaspekter är därför inte möjligt. Däremot skulle det vara möjligt att integrera miljöaspekter i specifika mål och resultatindikatorer. I den programversion som Kontigo tagit del av finns resultatindikatorer angivna. Det återstår dock fortfarande arbete med att utveckla skrivningarna kring bl.a. hur man ska följa upp dem och vad som är nollbas.

Frågor som är centrala för skadeförebyggande framförallt i implementeringen, t.ex. information, rådgivning, tydlighet kring definitioner osv. bör också lyftas fram i programskrivningen och genomförandet.

I programutkastet ska målet för det tekniska stödet presenteras. Detta ska ge förutsättningar för ett effektivt programgenomförande inom programmets administration, informationsverksamhet och utvärdering. Detta förutsätter tillräckliga ekonomiska och personella resurser. I den programversion som Kontigo tagit del av framgår ännu ingen sådan beskrivning.

Vidare ska i kapitel 5 det system med myndigheter ansvariga för genomförande, kontroll, revision samt övriga parter delaktighet i genomförande av det operativa programmet som planeras presenteras. Detta inkluderar bl.a. tydliggörande av ansvar för att säkerställa att programmet lever upp till det planerade genomförandet. Inte heller detta framgår i den programversion som Kontigo tagit del av.

6.4 Nollalternativet

Nollalternativet avser här vad som skulle hända med miljön om Sverige-Norgeprogrammet inte skulle genomföras. Analyserar vi den övergripande utvecklingen för de svenska miljömålen ger detta en bild av att generationsmålet inte kommer att nås. Tabellen nedan visar också en prognos för år 2020 av huruvida de svenska miljömålen kommer att uppnås. Vi utgår här från att de svenska miljömålen precis som Norges mål ligger i linje med EU:s miljö och klimatpolitik. Vi gör därför ingen genomgång per land utan använder de svenska miljömålen för att påvisa en allmän utveckling.

Tabell 11 Miljömålen utveckling (prognos för 2020)¹¹

Mål	Kommer målet att nås? (Prognos för år 2020)
Begränsad klimatpåverkan	Nej
Giftfri miljö	Nej
Skyddande ozonskikt	Ja
Säker strålmiljö	Nära
Ingen övergödning	Nej
Levande sjöar och vattendrag	Nej
Grundvatten av god kvalitet	Nej
Hav i balans samt levande kust och skärgård	Nej
Myllrande våtmarker	Nej
Levande skogar	Nej
Ett rikt odlingslandskap	Nej
Storslagen fjällmiljö	Nej
God bebyggd miljö	Nej
Ett rikt växt- och djurliv	Nej

Utvecklingen för de svenska miljömålen används här för att illustrera hur utvecklingen för miljön förväntas att se ut vid programmets slut, 2020, utan programmet. Detta är ett nollalternativ till programmet. För att göra nollalternativet något mer detaljerat använder vi här den beskrivning av hot som framgår i bakgrundsanalysen som nollalternativ. Denna beskrivning visar vad gäller frågor med koppling till miljön framförallt på att:

- Bebyggelseförtätning kan öka utsattheten för klimatrelaterade risker
- Miljöbelastning från transporter riskerar fortsatt ökning om inte strukturförändringar sker
- Gränsöverskridande infrastruktur har låg prioritet på nationell nivå

Om programmet genomförs eller inte bedöms inte att ha någon större påverkan på miljömålen uppnående. Några av de tematiska målen har större potential än andra att påverka miljön positivt och den påverkan skulle däremot utebli utan programmet. Den största skillnaden mellan nuvarande program och nollalternativet skulle därmed vara den uteblivna positiva påverkan på miljömålen.

Det är inte rimligt att inom ramen för denna typ av MKB göra en mer detaljerad beskrivning av nollalternativet då det framförallt handlar om att identifiera risker för olika typer av miljörelaterade effekter som är avhängiga vilken typ av ansökningar som inkommer och beviljas.

¹¹ Källa: Miljömål.se

6.5 Verkan på miljön i ett område utanför Sverige och Norge

Vi har tidigare konstaterat att det inte går att dra slutsatsen att Sverige – Norge programmet innebär betydande positiv – eller betydande negativ påverkan på miljön. Sammantaget gör detta att miljöpåverkan i områden utanför Sverige och Norge torde vara liten.

6.6 Åtgärder för övervakning

Enligt 16 § i Miljöbalken så ska den beslutande myndigheten eller kommunen i en särskild sammanställning redovisa de åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Uppföljningssystemet som planeras ska övervaka och fånga upp oförutsedd betydande miljöpåverkan i programgenomförandet. I programmet bör också i enlighet med kommissionens bestämmelser för genomförandeorganisationen presenteras olika ansvariga partner, inklusive finansiell kontroll, revision, övervakning och ledning.

De indikatorer som ska anges i programmet innebär som tidigare konstaterat vissa möjligheter att mäta och i förlängningen också arbeta preventivt för att säkerställa miljömässig hållbarhet. Det är däremot inte möjligt att ha en uppsättning indikatorer som bara mäter den miljömässiga utvecklingen. I programutkastet ska också enligt tidigare beskrivning det system med myndigheter ansvariga för genomförande, kontroll, revision samt övriga parter delaktighet i genomförande av det operativa programmet som planeras beskrivas. Detta inkluderar bl.a. tydliggörande av ansvar för att säkerställa att programmet lever upp till det planerade genomförandet och därmed de krav på miljömässig hållbarhet som ändå ställs enligt tidigare beskrivning av skadeförebyggande åtgärder.

7 Integration och motiv

I tidigare kapitel diskuterades miljöhänsyn i utarbetandet av programmet. Här ska även en beskrivning av de yttranden som inkommer på MKB göras, de ska redovisas och kommenteras. Detta görs i version 2 (föreliggande) av Kontigos MKB av Nordprogrammet 2014-2020.

Samrådet om MKB för Sverige-Norgeprogrammet 2014-2020 genomfördes genom att programutkast och MKB under perioden 15 oktober – 5 november 2013 fanns tillgänglig på Region Värmlands samt på Interreg Sverige-Norges hemsidor tillsammans med information om hur man kunde lämna synpunkter. Utöver detta skickades information om samrådet och en förfrågan om att sprida denna via aktuella hemsidor till samtliga ingående län och fylken. Inga yttranden inkom i samband med samrådet.

Även om inga yttranden har inkommit på MKB avseende Sverige-Norge programmet så har ändringar gjorts i enlighet med de synpunkter som inkommit på MKB avseende Botnia – Atlanticaprogrammet. Detta då Kontigo bedömt att synpunkterna är giltiga även för föreliggande MKB.

Naturvårdsverkets yttrande kommenterade alternativredovisningen, beskrivningen av betydande miljöpåverkan, beskrivningen av skadeförebyggande åtgärder och planerad uppföljning. Yttrandet presenteras som bilaga till denna MKB. Nedan kommenteras de åtgärder som vidtagits med anledning av yttrandena.

Naturvårdsverkets yttrande angående alternativredovisningen innebär att MKB:n har utvecklats med en alternativbeskrivning där två ytterligare alternativ med olika konsekvenser gällande miljömässig utveckling har identifierats, beskrivits och bedömts. Även beskrivningen av nollalternativet har utvecklats.

Yttrandet kring beskrivningen av den betydande miljöpåverkan har lett till en utvecklad beskrivning av att den betydande miljöpåverkan har identifierats, beskrivits och bedömts för samtliga 13 aspekter enligt MB kap 6 § 12 p6. Redovisningen av det skadeförebyggande arbete och den uppföljning som planeras inom ramen för programmet har utvecklats i enlighet med hur programutkastet har utvecklats.

Bilaga 1 Yttrande Naturvårdsverket på MKB avseende det operativa programmet för territoriellt samarbete gällande Botnia- Atlantica 2014-2020